

Sygn. akt IV CSK 49/10

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 sierpnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Górski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jan Górowski

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z powództwa Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko M. W. i T. W.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 19 sierpnia 2010 r.,

skargi kasacyjnej pozwanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 23 września 2009 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 23 września 2009 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanych M. W. i T. W. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 30 kwietnia, utrzymującego w mocy nakaz zapłaty wydany przez ten Sąd dnia 20 grudnia 2006 r., którym nakazano,

aby pozwani zapłacili powodowi Bankowi (...) spółka akcyjna w W. – Oddział Specjalistyczny w L. kwotę 109 165,09 zł wraz z kosztami postępowania. W sprawie dokonano następujących ustaleń.

W dniu 17 sierpnia 2001 r. (...) Bank C.(...) spółka akcyjna w L., działający od dnia 9 czerwca jako Bank (...) spółka akcyjna w W. – Oddział Specjalistyczny w L., zawarł z Zakładem Stolarskim K.(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. umowę o kredyt nieodnawialny w wysokości 300 000 zł, który miał być spłacany w ratach miesięcznych od dnia 15 października 2001 r. do dnia 15 sierpnia 2003 r. Zabezpieczeniem kredytu był weksel *in blanco*, którego poręczycielami byli M. W., T. W., K. N. i J. N. Do weksla zostało dołączone porozumienie wekslowe zawarte z kredytobiorcą i poręczycielami wekslowymi, w których wyrazili oni zgodę na uzupełnienie treści weksla poprzez wpisanie sumy wekslowej w wysokości pokrywającej całość roszczenia z tytułu niewywiązania się z zobowiązań wynikających z umowy kredytowej. W dniu 19 czerwca 2002 r. na zwyczajnym zgromadzeniu wspólników podjęto uchwałę o rozwiązaniu Zakładu Stolarskiego K.(...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R. Powiadomiony o tym powód pismem z dnia 29 lipca 2002 r. poinformował kredytobiorcę o wysokości zadłużenia, w tym zadłużenia przedterminowego wynoszącego na ten dzień 25 070,67 zł, wzywając jednocześnie do uregulowania zaległości oraz przedstawienia propozycji spłaty pozostałej należności. W odpowiedzi likwidator kredytobiorcy poinformował, że spłata zaległości będzie możliwa po likwidacji majątku spółki i w dniu 25 września 2002 r. zwrócił się z prośbą o zawarcie ugody w zakresie odroczenia spłaty pozostałej części kredytu w kwocie 220 000 zł oraz zawieszenia naliczania odsetek. Powód w dniu 6 marca 2003 r. wyraził zgodę na zawarcie ugody. Pismem z dnia 20 czerwca 2003 r., z uwagi na ogłoszoną upadłość Zakładu Stolarskiego K.(...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R., powód wypowiedział umowę kredytową wskazując ogólną sumę zadłużenia na kwotę 280 368,38 zł. W dniu 20 grudnia 2005 r. zawiadomił kredytobiorcę i poręczycieli o wypełnieniu weksla na sumę wekslową 351 615,59 zł wskazując termin zapłaty na dzień 18 stycznia 2006 r.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego co do zasadności roszczenia powoda. W szczególności uznał za nieskuteczny podniesiony przez pozwanych zarzut przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego, które ich zdaniem nastąpiło przed dniem 19 grudnia 2005 r., czyli przed datą wypełnienia weksla *in blanco*. Jako datę początku biegu trzyletniego terminu przedawnienia Sąd przyjął datę

ogłoszenia upadłości przez kredytobiorcę, czyli zgodnie z normą mającego zastosowanie w sprawie art. 32 § 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe, z dniem 9 maja 2003 r. Zatem do dnia wypełnienia weksla *in blanco* przez powoda termin przedawnienia nie upłynął i kredytodawca był uprawniony do wypełnienia weksla. Sąd Apelacyjny nie podzielił stanowiska pozwanych, iż bieg terminu przedawnienia ze stosunku podstawowego rozpoczął się dnia 1 sierpnia 2002 r., ponieważ – jego zdaniem – pismo pozwanego z dnia 29 lipca 2002 r. nie było wypowiedzeniem umowy kredytowej i postawieniem kredytu w stan wymagalności, a zawierało tylko informację o stanie zadłużenia kredytobiorcy, wezwanie do spłaty przedterminowych rat i przestawienia propozycji spłaty pozostałej należności. Podobnie nie można uznać za początek biegu przedawnienia wskazywanego przez powodów dnia 25 września 2002 r., ponieważ pismo kredytobiorcy skierowane w tej dacie do powoda było jedynie informacją o jego sytuacji finansowej i okolicznościach, które muszą zaistnieć, aby obsługa kredytu mogła nastąpić oraz sformułowaniem propozycji ugodowych.

Wskazany wyżej wyrok zaskarżyła skargą kasacyjną w całości strona pozwana. Jako podstawy skargi wskazała naruszenie prawa materialnego przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie: art. 118 k.c. w zw. z art. 120 § 1 k.c. w zw. z art. 355 § 1 i 2 k.c.; art. 32 § 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe; art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 – Prawo Wekslowe. Skarżący wnieśli o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie przez Sąd Najwyższy co do istoty sprawy poprzez oddalenie powództwa co do pozwanych M. W. i T. W.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Weksel *in blanco* jest tzw. wekslem niezupełnym, a więc dokumentem opatrzonym wprawdzie podpisem wystawcy, ale niezawierającym innych istotnych treściowo elementów, znajdujących się w odrębnym dokumencie, tzw. porozumieniu wekslowym. Porozumienie to reguluje zasady wypełniania (uzupełnienia) treści weksla przez wierzyciela, w szczególności określa sumę wekslowego zobowiązania, a przynajmniej precyzuje sposób jej ustalenia. Konsekwencją tej postaci weksla jest to, że dłużnikowi przysługuje w stosunku do wierzyciela zarzut wypełnienie weksla niezgodnie z treścią porozumienia, w czym m.in. przejawia się osłabienie abstrakcyjnego charakteru tego weksla. W sprawie niniejszej porozumienia wekslowe podpisane przez strony nie zawierały wskazań co do końcowej daty umożliwiającej wypełnienie weksla przez

wierzyciela. Powstaje zatem kwestia do kiedy to uprawnienie wierzycielowi przysługuje. W orzecznictwie przyjmuje się, że wierzyciel traci uprawnienie do wypełnienia weksła po upływie przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego łączącego go z dłużnikiem, a tym samym, że skuteczny jest zarzut podniesiony przez dłużnika wypełnienia weksła *in blanco* po upływie terminu przedawnienia zabezpieczonego nim roszczenia, jako zarzut wypełnienia weksła niezgodnie z zawartym porozumieniem – art. 10 Prawa wekslowego (por. m. in. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 lipca 2006 r., II CSK 75/06, Pr. Spółek 2007, nr 7- 8, str. 91, z dnia 24 listopada 2005 r., IV CK 236/05, z dnia 14 lutego 2008 r., II CSK 522/07, z dnia 19 listopada 2004 r., V CK 228/04, OSP 2005, nr 11, poz. 130, czy z dnia 15 lutego 2006 r., IV CSK 15/05).

W tym stanie rzeczy pierwszorzędne znaczenie w sprawie ma ustalenie daty początkowej wymagalności roszczenia o zwrot kredytu objętego umową kredytową 533/Z/2001 z dnia 17 sierpnia 2001 r., od której zaczął biec termin przedawnienia stosownie do art. 120 § 1 zd. pierwsze k.c. Trzeba bowiem odrzucić sugestię skarżących, że ustalenia tej daty należy dokonać na podstawie zdania drugiego tego przepisu. Stanowisko to wychodzi z założenia, że ponieważ likwidator kredytobiorcy – Zakładu Stolarskiego „K.(...)” spółki z o.o. powiadomił stronę powodową pismem z dnia 25 września 2002 r. o kłopotach finansowych reprezentowanego podmiotu, to ta informacja powinna była być potraktowana przez kredytodawcę jako sygnał do wypowiedzenia umowy kredytowej na podstawie jej § 8. Skoro zaś strona powodowa tego nie uczyniła, to datę początkową wymagalności jej roszczenia należy liczyć według zasady z art. 120 § 1 zdanie drugie k.c. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. W realiach sprawy początkiem tego terminu jest, zdaniem skarżących, data pisma z dnia 25 września 2002 r., a zatem w dniu wypełnienia weksła, tj. 19 grudnia 2005 r. całe roszczenie powoda było już przedawnione. Stanowiska tego nie sposób podzielić z dwóch przyczyn. Generalnie trzeba stwierdzić, że w § 8 umowy przewidziano tylko możliwość wypowiedzenia umowy przez kredytodawcę m. in. w sytuacji, kiedy kredytobiorca utraci zdolność kredytową. Sytuacja taka dawała bankowi zatem jedynie uprawnienie do wypowiedzenia umowy, którego nie można utożsamiać z obowiązkiem dokonania tej czynności. Przede wszystkim jednak wymaga podkreślenia, że w tamtym okresie trwały między stronami – na wniosek likwidatora kredytobiorcy – pertraktacje co do ugodowej modyfikacji

warunków spłaty zadłużenia. Ostatecznie bank poinformował likwidatora o zaakceptowaniu tych warunków pismem z dnia 6 marca 2003 r. W tej sytuacji nie było podstaw do wypowiedzania umowy kredytowej przez powoda, gdyż wypowiedzenie takie byłoby jawnym naruszeniem zasady lojalności kontraktowej. Dlatego też należy co do zasady przyjąć za Sądem Apelacyjnym, że bieg trzyletniego przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego rozpoczął się, stosownie do art. 32 § 1 Prawa upadłościowego z dnia 24 października 1934 r. (t. jedn.: Dz. U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512), od daty ogłoszenia upadłości kredytobiorcy, tj. od dnia 9 maja 2003 r. Trzeba jednak zaznaczyć, że wprawdzie zgodnie z tym przepisem data ogłoszenia upadłości decyduje o wymagalności zobowiązań pieniężnych upadłego, ale tylko tych, których termin płatności jeszcze nie nastąpił; nie odnosi się zaś, jak to błędnie zdaje się przyjmować Sąd Apelacyjny, do roszczeń, które były już wymagalne przed dniem ogłoszenia upadłości. To „przyśpieszenie” wymagalności na podstawie art. 32 § 1 Pr. Upadłościowego dotyczy więc tylko czterech rat spłaty kredytu, które zgodnie z umową na datę 9 maja nie były jeszcze wymagalne. W tym stanie rzeczy trzeba uznać, że dokonując wypełnienia weksla *in blanco* w dniu 19 grudnia 2005 r., kredytodawca uprawniony był do wypełnienia go co do części roszczeń ze stosunku podstawowego, a więc do tych czterech rat oraz do rat wcześniejszych, które na tę datę nie uległy jeszcze trzyletniemu przedawnieniu, a nie – jak błędnie przyjęły Sądy obu instancji – do płatności wszystkich rat spłaty kredytu, których terminy ustalono w umowie. W tym zakresie doszło zatem do częściowego naruszenia art. 32 § 1 Pr. Upadłościowego oraz art. 10 Prawa wekslowego w zw. z art. 118 zdanie drugie k.c. i art. 120 § 1 zdanie pierwsze k.c., co uzasadnia uwzględnienie skargi kasacyjnej (art. 398¹⁵ k.p.c. w zw. z art. 108 § 2 i art. 398²¹ k.p.c.).